

N:o 104.

Ank. till Riksd. kansli den 1 maj 1908, kl. 2 e. m.

Utlåtande, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående anvisande af medel till odlingslånefonden samt en i ämnet väckt motion.

(I. A.)

Uti en den 27 mars innevarande år till Riksdagen aflåten, till statsutskottet för förberedande behandling hänvisad proposition (n:o 136) har Kungl. Maj:t, under återopande af bifogadt utdrag af protokollet öfver jordbruksärenden för samma dag föreslagit Riksdagen,

att till odlingslånefonden finge under hvart af åren 1909—1913 ej mindre ingå de till statskontoret inflytande annuiteter å odlingslån, än äfven af riksgäldskontoret, i mån af behof och uppå rekvisition af Kungl. Maj:t, öfverlämnas medel till så stort belopp, som jämte de till fonden ingående annuiteter kunde erfordras till fyllande af högst en million kronor årligen;

att riksgäldskontoret skulle af fonden erhålla godtgörelse för den ränteutgift, som genom berörda medels öfverlämnande till fonden för riksgäldskontoret förorsakades;

att fullmäktige i riksgäldskontoret måtte bemyndigas att, för beredande af den tillgång till de riksgäldskontoret åliggande försträckningar till ifrågavarande fond, som kunde erfordras utöfver hvad enligt särskilda beslut kunde blifva för sådant ändamål till riksgäldskontoret öfverlämnadt, i mån af behof försälja obligationer i svenskt mynt, oupp-

Bih. till Riksd. Prot. 1908. 4 Saml. 1 Afd. 63 Häft. (N:is 104, 105.) 1

sägbara från långgifvarens sida, men ställde att återbetalas viss kortare tid efter af riksgäldskontoret verkställd uppsägning, med rätt tillika för fullmäktige att bestämma dessa obligationers valör, räntefot och uppsägningstid;

samt att de villkor och bestämmelser, som för närvarande gälla för lån från ifrågavarande fond, fortfarande må blifva gällande.

I detta ärende har departementschefen till berörda statsrådsprotokoll anfört följande:

»Ar 1883 bestöt Riksdagen, i anledning af Kungl. Maj:ts därom till Riksdagen aflåtna nådiga proposition, att en särskild fond skulle bildas med ändamål att genom lån understödja odling af sankatrakter. Å denna fond, till hvilken under åren 1884—1888 skulle ingå de till statskontoret inflytande annuiteter å odlingslån, och till hvilken riksgäldskontoret skulle under samma tid, i mån af behof och uppå rekvisition af Kungl. Maj:t, öfverlämna medel till så stort belopp, som jämte nyssnämnda till fonden ingående annuiteter å odlingslån erfordrades till fyllande af högst en million kronor, skulle Kungl. Maj:t äga att, i den mån fondens kapital och sedermera inflytande låneafbetalningar och räntebehållningar därtill lämnade tillgång, anvisa lån för odling af sankatrakter att utgå med högst ofvanberörda belopp enligt vissa af Riksdagen antagna och af Kungl. Maj:t enligt nådig kungörelse den 23 september 1883 till efterrättelse utfärdade allmänna villkor och bestämmelser.

Sedermera har Riksdagen åren 1888, 1893, 1898 och 1903, hvarje gång för en tid af fem år, anvisat medel till fonden. I sådant afseende beslöt Riksdagen år 1903, med bifall till hvad Kungl. Maj:t i nådig proposition därutinnan föreslagit, att till nämnda fond finge under hvart af åren 1904—1908 ej mindre ingå de till statskontoret inflytande annuiteter å odlingslån än äfven af riksgäldskontoret, i mån af behof och uppå rekvisition af Kungl. Maj:t, öfverlämnas medel till så stort belopp, som jämte de till fonden ingående annuiteter kunde erfordras till fyllande af högst en million kronor årligen, att riksgäldskontoret skulle af fonden erhålla godtgörelse för den ränteutgift, som genom berörda medels öfverlämnande till fonden för riksgäldskontoret förorsakades, samt att fullmäktige i riksgäldskontoret skulle äga att, för beredande af den tillgång till de riksgäldskontoret åliggande försträckningar till ifrågavarande fond, som kunde erfordras utöfver hvad enligt särskilda beslut kunde blifva för sådant ändamål till riksgäldskontoret öfverlämnadt, i mån af behof försälja obligationer i svenskt mynt, ouppsägbara från långgifvarens sida, men ställde att återbetalas viss kortare tid efter

af riksgäldskontoret verkställd uppsägning, med rätt tillika för fullmäktige att bestämma dessa obligationers valörer, räntefot och uppsägningstid.

De nu gällande allmänna villkor och bestämmelser för lån från odlingslånefonden innehållas i Riksdagens skrifvelse den 31 maj 1901 (n:o 116) och blefvo till allmänhetens kännedom meddelade genom nådig kungörelse den 14 juni samma år (svensk författningssamling 1901, n:o 44).

Uti underdånig skrifvelse den 25 januari innevarande år hafva nu väg- och vattenbyggnadsstyrelsen samt landtbruksstyrelsen anført, att, då sålunda den reglering af odlingslånefonden, som beslöts vid 1903 års riksdag, tilländaginge med innevarande års utgång, proposition i ämnet syntes böra aflåtas till Riksdagen. Ehuru fondens belopp i allmänhet icke tagits till fullo i anspråk, men det med fondens bildande afsedda ändamål, eller att genom lån understödja odling af sankatrakter, ägde stor betydelse för landet, och då fondens användning under senare år stegrats, hade styrelserna ansett sig icke böra ifrågasätta någon nedsättning uti hittills beviljade belopp, likasom ämbetsverken ej heller ansett, att någon förändring uti villkoren för lån från ifrågavarande fond borde förekomma. Vid sådant förhållande hemställde styrelserna i underdånighet, att Eders Kungl. Maj:t täcktes hos Riksdagen föreslå, att till odlingslånefonden måtte under hvart af åren 1909—1913 ej mindre ingå de till statskontoret inflytande annuiteter å odlingslån, än äfven af riksgäldskontoret, i mån af behof och uppå rekvisition af Eders Kungl. Maj:t, öfverlämnas medel till så stort belopp, som jämte de till fonden ingående annuiteter kunde erfordras till fyllande af högst en million kronor årligen, samt att i öfrigt hittillsvarande bestämmelser och villkor måtte gälla.

Öfver den sålunda gjorda framställningen har statskontoret, till följd af nådig remiss, afgifvit underdånigt utlåtande den 3 innevarande mars. Därvid har statskontoret meddelat, att under senast förflutna fem år utanordnats lån från odlingslånefonden till sammanlagdt belopp af 3,120,570 kronor, att influtna annuiteter under samma tid uppgått till 3,836,807 kronor 49 öre, att i räntor för samma år till riksgäldskontoret inbetalts 843,797 kronor 29 öre samt att å kapitalskulden till riksgäldskontoret afbetalts 703,839 kronor 34 öre, så att denna skuld vid 1907 års slut utgjort 3,838,227 kronor 81 öre. Statskontoret har vidare anført, att ämbetsverket för sin del icke hade något att erinra mot hvad väg- och vattenbyggnadsstyrelsen samt landtbruksstyrelsen hemställt uti ofvanberörda skrifvelse.

Fullmäktige i riksgäldskontoret hafva uti infordradt utlåtande af den 12 i denna månad förklarar sig icke hafva något att erinra mot framställningen.

Från odlingslånefonden hafva under åren 1884—1907 anvisats låneunderstöd till följande belopp, nämligen:

år 1884.....	kronor 115,400: —
„ 1885.....	„ 911,100: —
„ 1886.....	„ 829,730: —
„ 1887.....	„ 825,090: —
„ 1888.....	„ 678,400: —
„ 1889.....	„ 566,600: —
„ 1890.....	„ 309,460: —
„ 1891.....	„ 659,700: —
„ 1892.....	„ 633,700: —
„ 1893.....	„ 887,370: —
„ 1894.....	„ 455,300: —
„ 1895.....	„ 397,880: —
„ 1896.....	„ 531,000: —
„ 1897.....	„ 272,230: —
„ 1898.....	„ 305,630: —
„ 1899.....	„ 338,950: —
„ 1900.....	„ 443,450: —
„ 1901.....	„ 446,350: —
„ 1902.....	„ 948,650: —
„ 1903.....	„ 719,500: —
„ 1904.....	„ 388,050: —
„ 1905.....	„ 545,700: —
„ 1906.....	„ 623,550: —
„ 1907.....	„ 939,500: —

Ehuru fondens årliga belopp sålunda icke under något år till fullo tagits i anspråk, anser jag dock skäl icke föreligga att nu ifrågasätta någon ändring i det belopp, som hittills årligen varit anvisadt till fonden, särskildt som under sista året de från fonden beviljade sammanlagda lånebeloppen med jämförelsevis ringa belopp understigit millionen. Jag tillstyrker därför, att proposition måtte aflätas till Riksdagen om anvisande af medel till fonden för ytterligare fem år med en million kronor årligen.

Hvad därefter angår villkoren för lån från fonden hafva hvarken väg- och vattenbyggnadsstyrelsen samt landtbruksstyrelsen eller de i ärendet hörda myndigheter ifrågasatt någon förändring i desamma. Jag finner mig icke heller böra nu föreslå någon ändring i nämnda villkor.»

I sammanhang härmed har utskottet till behandling förehått en af herr *P. M. Olsson* inom Andra Kammaren väckt motion, n:o 165, däri föreslagits, att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kungl. Maj:t hemställa, att för främjande af mindre odlingsföretag, Kungl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, huruvida icke sådan ändring i bestämmelserna för lån ur odlingslånefonden kunde medgifvas, att äfven den enskilde mindre jordbrukaren med fördel kunde ur nämnda fond erhålla lån.

Beträffande de skäl, som motionären åberopat till stöd för sin framställning tillåter sig utskottet hänvisa till motionen.

Då den för jordbruket betydelsefulla odlingslånefonden nu synes böra regleras för den förestående femårsperioden eller åren 1909—1913 och då, med hänsyn till fondens under senare åren stegrade användning, någon nedsättning i det till fonden hittills årligen anvisade belopp icke torde böra ske, finner sig utskottet böra tillstyrka Kungl. Maj:ts ifrågasättande framställning.

*Utskottets
yttrande.*

Hvad däremot beträffar herr *Olssons* förenämnda motion får utskottet erinra, att då såsom säkerhet för lån ur odlingslånefonden af staten fordras förmånsrätt i de hemman, för hvilka lån till vattenafledningsföretag beviljats, måste de planer, hvilka ligga till grund för bedömandet af lånebeloppets storlek, uppgöras med största noggrannhet och sakkunskap, på det att ej genom felaktiga beräkningar in-teckningshafvares rätt må kränkas. Dessa planer uppgöras nämligen utan undantag af statens landtbruksingenjörer efter fastställd taxa, och dessutom lämna åtskilliga hushållningssällskap åt mindre jordbrukare fritt biträde af nämnde ingenjörer. Hvad räntan och amorteringstiden beträffar anser utskottet ej heller att någon lindring däruti gärna kan ifrågasättas.

Att äfven odlingslånefonden i följande afsevärd omfattning tages i anspråk af mindre jordbrukare eller för mindre vattenafledningsföretag framgår däraf, att bland de 46 odlingslån som under 1906 utlämnats 20 stycken afsett företaget, där lånesumman ej uppgått till 5,000 kronor och för 2 lånebeloppen varit så små som respektive 700 och 650 kronor.

Af de under samma år afsynade 44 vattenaflednings- och odlingsföretagen var lånesumman för 13 stycken mindre än 5,000 kronor. I de större vattenafledningsföretagen ingå äfven i de flesta fall många mindre jordägare. De fördelar staten genom odlingslånefonden lämnar, nämligen räntefrihet under 3 år samt amorterings uppskjutande till 7:e året efter lånets erhållande, synas vara så stora att äfven de mindre jordbrukarne böra kunna underkasta sig de kostnader, hvilka äro förenade med uppfyllandet af de villkor, staten föreskrifvit för låns erhållande.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt, får utskottet hemställa,

att Riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts föreliggande proposition och med afslag å herr Olssons ofvannämnda motion, må

dels medgifva, att till odlingslånefonden må under hvart af åren 1909—1913 ej mindre ingå de till statskontoret inflytande annuiteter å odlingslån, än äfven af riksgäldskontoret, i mån af behof och uppå rekvisition af Kungl. Maj:t, öfverlämnas medel till så stort belopp, som jämte de till fonden ingående annuiteter kan erfordras till fyllande af högst en million kronor årligen;

dels besluta att riksgäldskontoret skall af fonden erhålla godtgörelse för den ränteutgift, som genom berörda medels öfverlämnande till fonden för riksgäldskontoret förorsakas;

dels bemyndiga fullmäktige i riksgäldskontoret att, för beredande af den tillgång till de riksgäldskontoret åliggande försträckningar till ifrågavarande fond, som kan erfordras utöfver hvad enligt särskilda beslut må blifva för sådant ändamål till riksgäldskontoret öfverlämnadt, i mån af behof försälja obligationer i svenskt mynt, uppsägbara från långifvarens sida, men ställda att återbetalas viss kortare tid efter af riksgäldskontoret verkställd uppsägning, med rätt tillika för fullmäktige att bestämma dessa obligationers valör, räntefot och uppsägningstid; samt

dels besluta att de villkor och bestämmelser, som för närvarande gälla för lån från ifrågavarande fond, fortfarande må blifva gällande.

Stockholm den 1 maj 1908.

På statsutskottets vägnar:

P. PEHRSON.

Det skulle här antecknas, att herrar *D. Persson* och *K. Starbäck* icke deltagit i förestående ärendes behandling inom utskottet.
